

Rada Fundacji:

Danuta Przywara - *Przewodnicząca*
Henryka Bochniarz
Janusz Grzelak
Ireneusz Cezary Kamiński
Hanna Machińska
Witolda Ewa Osiatyńska
Andrzej Rzepliński
Wojciech Sadurski
Miroslaw Wyrzykowski

Zarząd Fundacji:

Prezes: Maciej Nowicki
Wiceprezes: Piotr Kładoczny
Sekretarz: Małgorzata Szuleka
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członkini: Aleksandra Iwanowska

Warszawa, 13 stycznia 2025 r.

L.Dz. 6/2025

**Szanowny Pan
Maciej Duszczyk
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
i Administracji**

Szanowny Panie Ministrze,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka otrzymała, za pośrednictwem Rady Działalności Pożytku Publicznego, dokument pn. „Plan implementacyjny rządowej strategii migracyjnej”. Fundacja postanowiła skorzystać z możliwości przedłożenia uwag do tego dokumentu. Jednocześnie, w imieniu Zarządu Fundacji, chciałbym w tym miejscu wyrazić rozczarowanie faktem, że dokument ten nie został przekazany do zaopiniowania bezpośrednio Fundacji. Byłbym zobowiązany, gdyby dokumenty dotyczące prawa czy polityki migracyjnej, poddawane przez resort spraw wewnętrznych opiniowaniu w ramach dialogu społecznego, przesyłane były również bezpośrednio na adresy mailowe Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (hfhr@hfhr.pl i marcin.sosniak@hfhr.pl).

Przechodząc do analizy „Planu implementacyjnego rządowej strategii migracyjnej”, warto na wstępie zaznaczyć, że aktualne pozostają uwagi zgłoszone przez Fundację do samej Strategii, a następnie projektu ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP. W świetle tych uwag **niektóre wymienione w Planie zadania**, zdaniem Fundacji, **w ogóle nie powinny być realizowane, ze względu na ich sprzeczność z prawem krajowym, w tym z Konstytucją RP, prawem unijnym i standardami prawa międzynarodowego**. Dotyczy to rzecz jasna wspomnianego w pkt 3.1 ww. Planu wprowadzenia instrumentu czasowego i terytorialnego zawieszenia prawa do składania wniosków o ochronę krajową i międzynarodową. To rozwiązanie godzi bowiem w istotę konstytucyjnego podmiotowego prawa cudzoziemców do ubiegania się o taką ochronę, jest sprzeczne z obowiązującą dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania

i cofania ochrony międzynarodowej (Dz.U.U.E.L.2013.180.60, tzw. Dyrektywą Proceduralną), nie znajduje oparcia w żadnym akcie wchodzącym w skład unijnego Paktu o Migracji i Azylu, w końcu jest niezgodne z Konwencją genewską o statusie uchodźców z 1951 r. i prowadzi do naruszenia Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności¹. Wątpliwości dotyczą również realizacji pkt 2.3 Planu, czyli kontynuacji fizycznego zabezpieczenia granicy polsko-białoruskiej, co, zdaniem Fundacji, powinno zostać poprzedzone rozwiązaniem ważkiego problemu natury konstytucyjnej, wynikającego z faktu, że po zewnętrznej stronie zapory na całej jej długości znajduje się jeszcze pas polskiej ziemi, objęty jurysdykcją polskich organów, a stawianie fizycznych barier nie może prowadzić do faktycznego ograniczenia tej jurysdykcji i naruszania zasady jednolitości państwa polskiego wynikającej z art. 3 Konstytucji RP.

Pozytywnie natomiast należy ocenić propozycję opracowania, już w II kwartale 2025 r., systemu monitorowania procedur udzielania ochrony międzynarodowej (pkt 3.4 Planu). Niemniej, zdaniem Fundacji, system taki powinien być oparty nie tyle na istniejących instytucjach Rzeczników – Praw Obywatelskich czy Praw Dziecka (które wykonują już swoje zadania z zakresu monitorowania poszanowania praw człowieka na podstawie odrębnych przepisów prawa i są w tym zakresie autonomiczne), ile na niezależnych organizacjach pozarządowych. Z perspektywy Fundacji, zapowiedzią wartą uwagi jest także zmiana zasad działania Międzyresortowego Zespołu ds. Migracji (pkt 1.6 Planu). Konieczne jest jednak takie przeformułowanie działalności tego Zespołu, aby obejmowała ona również bieżącą współpracę z organizacjami pozarządowymi. Jednocześnie, żeby zapewnić takiej współpracy cechy reprezentatywności, **dobór tych organizacji powinien być transparenty**.

Zupełnie niezrozumiale, a z perspektywy bezpieczeństwa i porządku społecznego wręcz nieodpowiedzialne, jest przesunięcie na 2026 r. większości strategicznych działań związanych z szeroko rozumianą integracją. I tak, według Planu, dopiero w przyszłym roku opracowane mają zostać: kompleksowa i wielopoziomowa polityka integracyjna zakładająca włączanie cudzoziemców do polskiego społeczeństwa (pkt 1.2 z terminem realizacji w II kwartale 2026 r.), instrumenty prowadzące do stanu docelowego integracji, jakim jest komunikowanie się przez cudzoziemców w języku polskim, przestrzeganie obowiązującego prawa, aktywny udział w życiu wspólnoty i bliskie relacje z polskim społeczeństwem (pkt 6.1 Planu z terminem realizacji w I kwartale 2026 r.), program obowiązkowych działań preintegracyjnych w przypadku łączenia rodzin (pkt 6.7 Planu z terminem realizacji w IV kwartale 2026 r.) czy program asystentów międzykulturowych w szkołach (II kwartał 2026 r.). Do tego, na poziomie rządowym, samorządowym i pozarządowym polityka integracyjna ma być wdrażana w II kwartale 2026 r. (pkt 6.4 Planu), a w I kwartale przyszłego roku ma dopiero zostać oceniona sama potrzeba stworzenia specjalnego programu integracyjnego dla obywateli Ukrainy (pkt 6.2 Planu). Wcześniej, bo w IV kwartale 2025 r., opracowany ma natomiast zostać program zapobiegania i przeciwdziałania radykalizacji religijnej oraz kultywowania sprzecznych z prawem tradycji (pkt 6.3 Planu), przy czym **Plan całkowicie pomija konieczność zapobieżenia innemu, istotnemu zagrożeniu dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, jakim**

jest upowszechnianie się i postępująca radykalizacja postaw ksenofobicznych i antymigranckich wśród części społeczeństwa polskiego.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka nie ma wątpliwości, że działania na rzecz szeroko rozumianej integracji, skierowane zarówno do społeczności migranckiej, jak i społeczeństwa przyjmującego, są podstawą zachowania spójności społecznej i mają realny wpływ na poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego. Z tej perspektywy opracowanie i wdrożenie skutecznej i kompleksowej polityki integracyjnej powinno być strategicznym priorytetem Rządu RP. Tego rodzaju działaniom Rząd powinien poświęcić szczególną uwagę oraz niezbędne środki, przy jednoczesnym odstąpieniu od wdrażania niezgodnej z prawem i nieznaidującej żadnego uzasadnienia koncepcji zbiorowego zawieszenia podmiotowego konstytucyjnego prawa cudzoziemców do ubiegania się w Polsce o ochronę międzynarodową.

w imieniu Zarządu HFPC

Maciej Nowicki

Prezes Zarządu